THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

251-253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mail Matter at G.P.O. Toronto, Ontario January 22nd, 1913

היינטיגע וואך א פעדעריישאן וואך

די רעדער פון דער געשיכטע קען מען מעהר ניט צוריקדרעהען, מעג מען עס אפילו ווי עקשנות'דיג ווילען, אין זעהן מיר ווי מאנכע ווי לען עס טהון, איז יענע בלויז צו בעדויערען, ווייל זיי ווערען קרבנות פון ווייטער עקשנות.

מעהמען אין ארגנטעריזארפען פון זיך די היינטיגע לעבענס - פארמען, אין דיעזיגע צריקקעהרען צו אלטע לעבענס - פארמען, אדער זיין איינגעשפארט אין ניט ווילען אננעהמען יענע נייע לעבענס - פארמען, ווייל כע די צייט מאכט פאר א נייטווענדיגקייט. הויסט זעלבסט מארד בעגעהן, און דיעזער כלל הויסט ניט פון קיין איסנאהמען, פון דעם איז איך געזעלשאפטליכן ארבייט.

אמאהל האט זיך די אידישע צדקה - טהעטיגקייט אינגעדריקט אין דעם, דאס פאר ווענען עס האט זיך גענוגיטיגט שטיצע. פאר דעם איז מען מיט א מיכעל ארזמעגאנגען קלייבען. מעגליך אז דאמאלס איז עס גע - ווען דער בעסטער ווע אין דער פאסענדסטער מיטעל.

עוד דאמאלס אבער זענען אין דעם אידישען לעבען פיעלע ענדע - גענגען ארגאניזאציען. אן איבערקעהרעניש. ווילכע האט געמאכט דאס אידישע אידישע לעבען גאנץ פערענדערט פון אמאהל, אין ממילא פאר - הערען זיך איך נייע בעדיינגונגען פאר דער צדקה - ארבייט. פונקט ווי פאר אלע אנדערע געזעלשאפטליכע ארבייטען, די ארבייטס - פארמען מוזען אמער זיין צוגעפאסט צו די הערשענדע בעדינגונגען, ווייל אנדערש ווערען ארבייטען צו א קאטאסטראפע, א קאטאסטראפע ווערכע קען אלעס מיטנעמען.

די מאדערנע צייט ווייסט פון קאנצענטרירונג, פון עקאנאמיע און אראנזאיזיט אן קודם כל פון סיסטעם. דאס מיז זיין דער יסוד פון אלע ארבייטען, אין דאס מיז איך זיין דער פונדאמענט פאר דער צדקה טהע - טיגקייט, אין אין דעם לעצטען דרהקט־זיך עס אויס דורך פ ע ד ע ר א צ י ע, דורך א פעדעראיינגטער קרעפערשאפט, וואס פיהרט אן א פעדעראיינגטע טהעטיגקייט לטובת אלעמען.

אז דאס איז ניט קיין קאפריז פון איינעם, אדער סתם א פלאן, גלאט אין דעם ווילט אריין, צייגט דאס, וואס דער פעדעראציאנס - גערענק מעהרהייט אויפ'ם טאגעס - אדרעסנג פון פיעלע שטעדט, וואו אין פיעלע אין עדשטון איך פערזיידליכטע אין דיעזען אין דער הקדמה פון דעם נייע - ערשיינענדען בוך "ציוניזם און די אידישע צוקונפט", בעטערקט דער דעדאקטאר, אז דיעזער בוך איז א רעזולטאט פון א פארשלאג פון די ציוניסטישע פיהרער.

דאס פארליגענדע ווערק ("ציוניזם ענד דהי דזשואיש פיוטשר", ווערא גירט פון ה. זאבער, און אריינגעגעבען פון דער מעקסיליגן קאמפאניע) דארף דא דים דיעזען צוועק דיעזען, אין דער ענגל שער וועלט בעקענען "מיט'ן ציוניזם, אז אויב דאס איז געווען דער ציעל, בעגע נען די ענגליש - שפרעכענדע מיט'ן צי - ניזם, איז דער רעזולטאט פון די מיטאל בייטער אין דעדאקטערע דערגרייכט גע וואָרען, ווייל די פערשיעדענע אידעע וואס הערשען אין דעם ציוניזם שפיגלע זיך דארטען אב גאנץ קלאהר.

דער הויפט - ארטיקעל, וואס דאס דיעזען אלס איינלייטונג צום גאנצען בוך איז געשריבען פון דר. ח. וויצמאן, (ציר - ניזם און דאס אידישע פראבלעם) אן אב וואהל דער איבערבליק איבער'ן פראבלעם איז א ריכטיגע, ווערט אבער אויך דאר - טען ניט אויסגעמיידען דער אלגעמיינער טעזע, וואס מאנכע ציוניסטען זענען גע וואהנט צו מאכען אז די עמאנציפירטע אי דען פון מערב אייראפא זענען מאטעריעל ניט אב, און נויטיגען זיך דארום ניט אזוי אין ציוניזם ווי די מזרח אידען.

אז מאנכע מיטארבייטער פונ'ם בוך פיהלען א גאנץ קנאפע ליעבע צו ארביי טער קלאס איז צו זעהן פון דעם, ארטיקעל "אנטיסעמיטיזם" געשריעבען פון אל - בערט מ. היימזאהן רעדעגדיג וועגען דעם אנטיסעמיטיזם און די פערשיעדענע דים פיוטען וועגען אידענטהים און קריסטע טהום, זאגט דער מחבר:

"אייב דער פאליטישער אנטיסעמי - טיזם איז דורך דיעזע דיספיוטען גע וואָרען כביעט אונשעדליך, האט אבער דאס שלעכטע, וועלכעס איז בעצוועקט געוואָרען, ניט פער - לוירען די גאנצע קראפט. דער אנטי אידישער האס וועלכען שטעקער אין זיינע פארגעגנער האבען געפערדיגט פאר יאהרען, האט ענרליך אריינגע - ריסען זיך אין גרויסע טהיילען פון דעם ארבייטער קלאס, די אונווייסע - הייט, וועלכע הערשט תמיד אין דיע - זע געזעלשאפטליכע שיכטע, איז געווען אין בעמיסטיגטער באדען פאר דיעזע "דיעה". (זייטע 68), ווייסען מיר דאך, אז דער אנטיסע - מיטיזם האט א גרויסען אבקלאנג אין פיע ווכט א גדעפערען, ווי ביי די ארבייטער, די די קליין - בירגער און ביים גאנצע ווייטע - קלאס, און גאר אפילו אין די וכע פענסטער, האט מען "אחינו בני ישראל" ניט איבערגעגעבן ליעב, און וואס בעטאנען בלויז דעם ארבייטער - אנ - טעמיטיזם.

העוו. דר. מ. גאסטער שרייבט איבער ווענגטהום אלס א נאציאנאלע רעליגיאן, א. קומט צום שלוס אז דעליגיאן און נא - אנאליטעט מוזען גאנץ האנד אין האנד יים אידען, אבער מיט אנדערע ווערטער, נאציאנאלער איד, וואס גלויבט ניט אין השגחה. אזא א זאך דער אומעגליך לייט.

אז ציוניזם און העבריאיש, זענען שוין ניט מעהר קיין צוויי זאכען, וואס זענען "תרתי דסתרי". נאר נעהן האנד אין האנד, און זענען ביי די היינטיגע ציו - ניסטען אזוי צוזאמענגעוואקסען, אז מען קען שוין ניט אבטהיילען איינס פונ'ם צווייטען, ציינט דאס, וואס אין דעם בוך פערנעהמט א גרויסען פלאץ די העברייא - אישע פראגע.

לעאן סיימאן שרייבט איבער דער העברייאישער אויפלעבונג, דר. ס. ברא - דעצקי איבער "דער קולטורעלער ארבייט" אין פאלעסטינא, און כ. ב. בענאס איבער "די בעדייטונג פון א העברייאישען אוניווערזיטעט".

די איבריגע טהיילען פונ'ם בוך זיינען ניזם (געשריעבען פון פראפעסאר ר. נאט פערנימען מיט דער געשיכטע פון ציו - הייל, נחום סאקאלאווס א שילדערונג ווע נען דעם נייעם אידען, נארמאן בענט זייטש'ם "פאלעסטינעם צוקונפט", און ס. טאלקאווסקיס אבהאנדלונג וועגען "די אידען און די עקאנאמישע ענטוויקלונג פון פאלעסטינע.

חוץ דעם איז נאך אויך פערהאן א ביילאגע פון א פאלעסטינער קארטע, די באזעלער פראגראם, און סטאטיסטישע דאטען וועגען די ארץ ישראל קאלאניעס און די ציוניסטישע אינסטיטוטסויעס.

די אידישע סאציאליסטישע פערע ראציע, וועלכע האט לעצטענס אנגעהויבען צו ווערען טהעטיג אין ביכער אויס גאבע, דורך דער גרינדונג פון א פער לאג, וואס שטעלט זיך די אויפגאבע פון שאפען אן ארבייטער ביבליאטעק האט ארויסגעגעבען א גרעסערע, בראשורע פון מאריס הילקוויט "די ארבייטער און דאס געזעץ".

דאס איז א זאמלונג פון פינף לעקציעס, וועלכע דער פערפאסער האט מיט א יאהר צוריק געהאלטען אין דער נייארקער דענד שול פאר סאציאלע וויסענשאפט.

די נייוארקער אידישע וועכענטליכע פרעסע איז בערייכערט געוואָרען מיט נאך אן אויסגאבע "מילערס וואכענ - בריפס", ארויסגעגעבען און רעדאגירט פון ל. ע. מילער, דער גענוזענער רעדאקטאר פון "ווארהייט" און "פיהרער".

פון דעם אידישען ביכער און צייטונגס מארק

פון א. ריינוויין

אין דער אידישער פרעסע האט זיך מיט א קורצער צייט צוריק געטיעלט וועגען "זשאבאטינסקיניזם", סיי מיט ווען אגיטאציע וועגען א אידישען לעגיאן, און אי מיט זיין קאמף געגען דער אפיציעלער ציוניסטישער לייטונג, זיין הויפט געשריי געגען די אפיציעלע ציוניסטען, אויב ער קען כאראקטעריזירט ווערען אין קורצע איז געוועזען, אז די ציוניסטישע לייטונג פערנאכאלעסיגט צו בעקענען די וועלט מיט'ן ציוניזם, מיט די ציוניסטישע פא דערונגען, אז זי בעגרענעצט זיך ביים דייטשלאנד (אויב אונזער זכרון נארט אונז ניט. האט ער דוכט זיך אפע בעשולדיגט די ציוניסטען, אז זיי ארבייטען אויף אזא אופן, ווי זיי וואלטען געוועזען דייט שע אגענטען), און אז דער ציוניזם פער נאכלעסיגט אין גאנצען אולעכע לענ - דער ווי פראנקרייך און ענגלאנד די הויפט עדדים פון די אליאיארטע און אלס בעווייז אנגעבענדיג דאס, וואס קיין איין גרעסער ווערק וועגען ציוניזם איז אין דיעזע שפראכע ניט ערשיענען.

אז דיעזע אלע בעשולדיגונגען האבען געמוזט ארויסרופען עס. יאס טהעטיגקייט צייגט דאס, וואס אין דער הקדמה פון דעם נייע - ערשיענענדען בוך "ציוניזם און די אידישע צוקונפט", בעטערקט דער דעדאקטאר, אז דיעזער בוך איז א רעזול - טאט פון א פארשלאג פון די ציוניסטישע פיהרער.

דאס פארליגענדע ווערק ("ציוניזם ענד דהי דזשואיש פיוטשר", ווערא גירט פון ה. זאבער, און אריינגעגעבען פון דער מעקסיליגן קאמפאניע) דארף דא דים דיעזע צוועק דיעזען, אין דער ענגל שער וועלט בעקענען מיט'ן ציוניזם, אז אויב דאס איז געוועזע דער צייל, בעגע נען די ענגליש - שפרעכענדע מיט'ן צי - ניזם, איז דער רעזולטאט פון די מיטאל בייטער אין דעדאקטערע דערגרייכט גע וואָרען, ווייל די פערשיעדענע אידעע וואס הערשען אין דעם ציוניזם שפיגלע זיך דארטען אב גאנץ קלאהר.

דער הויפט - ארטיקעל, וואס דאס דיעזען אלס איינלייטונג צום גאנצען בוך איז געשריבען פון דר. ח. וויצמאן, (ציר - ניזם און דאס אידישע פראבלעם) אן אב וואהל דער איבערבליק איבער'ן פראבלעם איז א ריכטיגע, ווערט אבער אויך דאר - טען ניט אויסגעמיידען דער אלגעמיינער טעזע, וואס מאנכע ציוניסטען זענען גע וואהנט צו מאכען אז די עמאנציפירטע אי דען פון מערב אייראפא זענען מאטעריעל ניט אב, און נויטיגען זיך דארום ניט אזוי אין ציוניזם ווי די מזרח אידען.

אז מאנכע מיטארבייטער פונ'ם בוך פיהלען א גאנץ קנאפע ליעבע צו ארביי טער קלאס איז צו זעהן פון דעם, ארטיקעל "אנטיסעמיטיזם" געשריעבען פון אל - בערט מ. היימזאהן רעדעגדיג וועגען דעם אנטיסעמיטיזם און די פערשיעדענע דים פיוטען וועגען אידענטהים און קריסטע טהום, זאגט דער מחבר:

"אייב דער פאליטישער אנטיסעמי - טיזם איז דורך דיעזע דיספיוטען גע וואָרען כביעט אונשעדליך, האט אבער דאס שלעכטע, וועלכעס איז בעצוועקט געוואָרען, ניט פער - לוירען די גאנצע קראפט. דער אנטי אידישער האס וועלכען שטעקער אין זיינע פארגעגנער האבען געפערדיגט פאר יאהרען, האט ענרליך אריינגע - ריסען זיך אין גרויסע טהיילען פון דעם ארבייטער קלאס, די אונווייסע - הייט, וועלכע הערשט תמיד אין דיע - זע געזעלשאפטליכע שיכטע, איז געווען אין בעמיסטיגטער באדען פאר דיעזע "דיעה". (זייטע 68), ווייסען מיר דאך, אז דער אנטיסע - מיטיזם האט א גרויסען אבקלאנג אין פיע ווכט א גדעפערען, ווי ביי די ארבייטער, די די קליין - בירגער און ביים גאנצע ווייטע - קלאס, און גאר אפילו אין די וכע פענסטער, האט מען "אחינו בני ישראל" ניט איבערגעגעבן ליעב, און וואס בעטאנען בלויז דעם ארבייטער - אנ - טעמיטיזם.

העוו. דר. מ. גאסטער שרייבט איבער ווענגטהום אלס א נאציאנאלע רעליגיאן, א. קומט צום שלוס אז דעליגיאן און נא - אנאליטעט מוזען גאנץ האנד אין האנד יים אידען, אבער מיט אנדערע ווערטער, נאציאנאלער איד, וואס גלויבט ניט אין השגחה. אזא א זאך דער אומעגליך לייט.

אז ציוניזם און העבריאיש, זענען שוין ניט מעהר קיין צוויי זאכען, וואס זענען "תרתי דסתרי". נאר נעהן האנד אין האנד, און זענען ביי די היינטיגע ציו - ניסטען אזוי צוזאמענגעוואקסען, אז מען קען שוין ניט אבטהיילען איינס פונ'ם צווייטען, ציינט דאס, וואס אין דעם בוך פערנעהמט א גרויסען פלאץ די העברייא - אישע פראגע.

לעאן סיימאן שרייבט איבער דער העברייאישער אויפלעבונג, דר. ס. ברא - דעצקי איבער "דער קולטורעלער ארבייט" אין פאלעסטינא, און כ. ב. בענאס איבער "די בעדייטונג פון א העברייאישען אוניווערזיטעט".

די איבריגע טהיילען פונ'ם בוך זיינען ניזם (געשריעבען פון פראפעסאר ר. נאט פערנימען מיט דער געשיכטע פון ציו - הייל, נחום סאקאלאווס א שילדערונג ווע נען דעם נייעם אידען, נארמאן בענט זייטש'ם "פאלעסטינעם צוקונפט", און ס. טאלקאווסקיס אבהאנדלונג וועגען "די אידען און די עקאנאמישע ענטוויקלונג פון פאלעסטינע.

חוץ דעם איז נאך אויך פערהאן א ביילאגע פון א פאלעסטינער קארטע, די באזעלער פראגראם, און סטאטיסטישע דאטען וועגען די ארץ ישראל קאלאניעס און די ציוניסטישע אינסטיטוטסויעס.

די אידישע סאציאליסטישע פערע ראציע, וועלכע האט לעצטענס אנגעהויבען צו ווערען טהעטיג אין ביכער אויס גאבע, דורך דער גרינדונג פון א פער לאג, וואס שטעלט זיך די אויפגאבע פון שאפען אן ארבייטער ביבליאטעק האט ארויסגעגעבען א גרעסערע, בראשורע פון מאריס הילקוויט "די ארבייטער און דאס געזעץ".

דאס איז א זאמלונג פון פינף לעקציעס, וועלכע דער פערפאסער האט מיט א יאהר צוריק געהאלטען אין דער נייארקער דענד שול פאר סאציאלע וויסענשאפט.

די נייוארקער אידישע וועכענטליכע פרעסע איז בערייכערט געוואָרען מיט נאך אן אויסגאבע "מילערס וואכענ - בריפס", ארויסגעגעבען און רעדאגירט פון ל. ע. מילער, דער גענוזענער רעדאקטאר פון "ווארהייט" און "פיהרער".

איליאדאר דער משוגענער מאנאך

ער וויל מיט זיינע "סודות" עפענען דער וועלט די אויגען אין דוקא דורך דער אידישער פרעסע.

פון א. י. ברזילי

אנגעפאנגען האט עס זיך איינגעגעלייך, פון דער ענגלישער פרעס און ענדיגען וועט עס זיך ביי דער אידישער.

"שנים איחזון בטלית", — צוויי האלטען א כשר'ע מציאה" און יעדער איינער געוואָרעוועט און שרייט אז עס איז זיינס, זיין איינגעגהום, — אז ער איז דער ע־שטער און אויף דער איינציגער וואס האט שוואָרען אויף וויים, דיי נדיטיגע "רעכטע" פאר וועלכע ער האט אזוי פיעל נאָלד אויסגעצאהלט... דאס גערעכטיג־קייט וואס האט געגעבען דיי דעדיקאטע אבער זעהר געפעהרליכע קיים צו זיך אין האנד ארויין וועט שוין מסתמא ענטשיי־דען ווער עס איז דער אמת'ער בעל הבית, דער איינענטהימער פון דעם "אוצר".

איך רעד דא וועגען אינזער העלד פון טאג — דעם משוגענעם מאנאך איליא־דאר וועלכער האט מיט זיינע פערבאר־גע סודות וועגען רוסישען הויף אויפגע־דערט כמעט גאנץ אמעריקא.

איך ערלייב מיר צו זאגען: "אונזער" העלד, ווייל מיר, נור מיר אידען, זיינען געוועזען די איינציגע וואס האבען גע־פיהלט דאס גאבעלע העלדישקייט פון דעם "הייליגען" פערזאן; מיר זיינען געוועזען די יעניגע וועלכע עהאט גע־לאזט פיהלען זיין פרויסקייט, זיין שטאר קייט. — מיר, נאר מיר זיינען געוועזען די איינציגע אויף וועלכע ער האט אויס־גענוצט זיין גאנצע פינסטערע מאכט.

ווער פון אינז גייסט ניט די כעשים תעתותעים פון דעם דאזיגען איליאדאר, אלע זיינע אונערהערטע, שרעקליכע, גרוי זאמע טהאטען אין יענע בלוטיגע טעג אין רוסלאנד, ווען ער האט — ארומ־רייזענדיג כמעט דעם גאנצען אידישען תחום, — איבעראל געפערדיגט, גערדיש־ענט, אגיטירט פראגה און פריי, אפען אהן שום דמזים, צי ארגאניזירען אפגאר מען אויף אונז? ווער פון אונז פיהלט ניט נאך יעצט די טיעפע, אונהיילבארע וואונדען וואס דער נידערטרעכטיגער אויס וואורף האט אין אונז געמאכט מיט זיינע שארפע ווי שפיזען ניפטיגע רייד, א לאנגע לאנגע צייט?

איך אליין האב געהאט די זכיה זיך צו בעגעגענען מיט דעם תכשיט דארט, אין דער אלטער היים צו בעטראכטען. דאס הייליגקייט מיטן גאנצען פראכט און גלאנץ, אין וועלכען ער איז געווען איינגע הילט. פריש און לעבעדיג שטעהען נאך יעצט פאר מיר די דעקאראציעס מיט די שרעקליכע בילדער וועלכע האבען זיך אב געשפיגעלט דאן אין יענע געפעהרליכע אנגעפאנגען האט עס זיך איינגעגעלייך, פון דער ענגלישער פרעס און ענדיגען וועט עס זיך ביי דער אידישער.

"שנים איחזון בטלית", — צוויי האלטען א כשר'ע מציאה" און יעדער איינער געוואָרעוועט און שרייט אז עס איז זיינס, זיין איינגעגהום, — אז ער איז דער ע־שטער און אויף דער איינציגער וואס האט שוואָרען אויף וויים, דיי נדיטיגע "רעכטע" פאר וועלכע ער האט אזוי פיעל נאָלד אויסגעצאהלט... דאס גערעכטיג־קייט וואס האט געגעבען דיי דעדיקאטע אבער זעהר געפעהרליכע קיים צו זיך אין האנד ארויין וועט שוין מסתמא ענטשיי־דען ווער עס איז דער אמת'ער בעל הבית, דער איינענטהימער פון דעם "אוצר".

איך רעד דא וועגען אינזער העלד פון טאג — דעם משוגענעם מאנאך איליא־דאר וועלכער האט מיט זיינע פערבאר־גע סודות וועגען רוסישען הויף אויפגע־דערט כמעט גאנץ אמעריקא.

איך ערלייב מיר צו זאגען: "אונזער" העלד, ווייל מיר, נור מיר אידען, זיינען געוועזען די איינציגע וואס האבען גע־פיהלט דאס גאבעלע העלדישקייט פון דעם "הייליגען" פערזאן; מיר זיינען געוועזען די יעניגע וועלכע עהאט גע־לאזט פיהלען זיין פרויסקייט, זיין שטאר קייט. — מיר, נאר מיר זיינען געוועזען די איינציגע אויף וועלכע ער האט אויס־גענוצט זיין גאנצע פינסטערע מאכט.

ווער פון אינז גייסט ניט די כעשים תעתותעים פון דעם דאזיגען איליאדאר, אלע זיינע אונערהערטע, שרעקליכע, גרוי זאמע טהאטען אין יענע בלוטיגע טעג אין רוסלאנד, ווען ער האט — ארומ־רייזענדיג כמעט דעם גאנצען אידישען תחום, — איבעראל געפערדיגט, גערדיש־ענט, אגיטירט פראגה און פריי, אפען אהן שום דמזים, צי ארגאניזירען אפגאר מען אויף אונז? ווער פון אונז פיהלט ניט נאך יעצט די טיעפע, אונהיילבארע וואונדען וואס דער נידערטרעכטיגער אויס וואורף האט אין אונז געמאכט מיט זיינע שארפע ווי שפיזען ניפטיגע רייד, א לאנגע לאנגע צייט?

איך אליין האב געהאט די זכיה זיך צו בעגעגענען מיט דעם תכשיט דארט, אין דער אלטער היים צו בעטראכטען. דאס הייליגקייט מיטן גאנצען פראכט און גלאנץ, אין וועלכען ער איז געווען איינגע הילט. פריש און לעבעדיג שטעהען נאך יעצט פאר מיר די דעקאראציעס מיט די שרעקליכע בילדער וועלכע האבען זיך אב געשפיגעלט דאן אין יענע געפעהרליכע

אנגעפאנגען האט עס זיך איינגעגעלייך, פון דער ענגלישער פרעס און ענדיגען וועט עס זיך ביי דער אידישער.

"שנים איחזון בטלית", — צוויי האלטען א כשר'ע מציאה" און יעדער איינער געוואָרעוועט און שרייט אז עס איז זיינס, זיין איינגעגהום, — אז ער איז דער ע־שטער און אויף דער איינציגער וואס האט שוואָרען אויף וויים, דיי נדיטיגע "רעכטע" פאר וועלכע ער האט אזוי פיעל נאָלד אויסגעצאהלט... דאס גערעכטיג־קייט וואס האט געגעבען דיי דעדיקאטע אבער זעהר געפעהרליכע קיים צו זיך אין האנד ארויין וועט שוין מסתמא ענטשיי־דען ווער עס איז דער אמת'ער בעל הבית, דער איינענטהימער פון דעם "אוצר".

איך רעד דא וועגען אינזער העלד פון טאג — דעם משוגענעם מאנאך איליא־דאר וועלכער האט מיט זיינע פערבאר־גע סודות וועגען רוסישען הויף אויפגע־דערט כמעט גאנץ אמעריקא.

איך ערלייב מיר צו זאגען: "אונזער" העלד, ווייל מיר, נור מיר אידען, זיינען געוועזען די איינציגע וואס האבען גע־פיהלט דאס גאבעלע העלדישקייט פון דעם "הייליגען" פערזאן; מיר זיינען געוועזען די יעניגע וועלכע עהאט גע־לאזט פיהלען זיין פרויסקייט, זיין שטאר קייט. — מיר, נאר מיר זיינען געוועזען די איינציגע אויף וועלכע ער האט אויס־גענוצט זיין גאנצע פינסטערע מאכט.

ווער פון אינז גייסט ניט די כעשים תעתותעים פון דעם דאזיגען איליאדאר, אלע זיינע אונערהערטע, שרעקליכע, גרוי זאמע טהאטען אין יענע בלוטיגע טעג אין רוסלאנד, ווען ער האט — ארומ־רייזענדיג כמעט דעם גאנצען אידישען תחום, — איבעראל געפערדיגט, גערדיש־ענט, אגיטירט פראגה און פריי, אפען אהן שום דמזים, צי ארגאניזירען אפגאר מען אויף אונז? ווער פון אונז פיהלט ניט נאך יעצט די טיעפע, אונהיילבארע וואונדען וואס דער נידערטרעכטיגער אויס וואורף האט אין אונז געמאכט מיט זיינע שארפע ווי שפיזען ניפטיגע רייד, א לאנגע לאנגע צייט?

איך אליין האב געהאט די זכיה זיך צו בעגעגענען מיט דעם תכשיט דארט, אין דער אלטער היים צו בעטראכטען. דאס הייליגקייט מיטן גאנצען פראכט און גלאנץ, אין וועלכען ער איז געווען איינגע הילט. פריש און לעבעדיג שטעהען נאך יעצט פאר מיר די דעקאראציעס מיט די שרעקליכע בילדער וועלכע האבען זיך אב געשפיגעלט דאן אין יענע געפעהרליכע

אמעגטען. א דיקער, שווערער וואָלקען האט זיך מיט אמאהל אראבגעלאָזט, א טויט שרעק האט בעהערשט יעדען איינעם פון קליין גרויס, אז מען האט גור דער פיירט אז דער פינסטערלינג איז געקו־מען. דאס פלעצלינגדיגע קלינגען פון אלע קליינסטערס, מאבען אנגעזאגט וועגען עמיזאס אנגעוועהליכיכע, שרעקליכע גרייזאמעס.

איך וועל מיינאל ניט פערגעסען דעם שרעק דעם שאר וואס ער האט ארויפגע־וואָרפען אויף אונז, אידישע איינוואהנער מיט זיין "הייליגע פראצעסיע" איבער שטאדט, נאך זיין עקעלהאפטע הרישה אין סאבאר — זייענדיג ארומגעריינגעלט מיט צעגרדליגע גייסטליכע פון פערשיי־דענע ראנגען אין זייערע פערשיעדענע קלייידער, אין בעגלייטונג פון הונדערטע גוים, מישיקעס פון די הערפע־ ארום אונזער שטאדט, מיט זייערע פריזען אין קינדער.

אט פאר זיי, פאר די אלע אונווייסענדע, אבער שטארק גלויביגע בעשעפענישע, האט ער מעהר אלס צוויי שטונדען צייט גערעדט, טעפערענגס, דערצעהלט און גע־שילדערט פערשיעדענע בעוואיסטע באר־אישע לענענדען וועגען אינז אידען, ער האט בעשולדיגט און פעראורטהיילט הרעגט, פערגיכטעט דיי זשידעס, טהוט נאט'ס ווילען, — דעם ווילען פון גאטט זעלבער, וועלכער אין פון זיי אזוי שרעקליך אזוי אונמעשליך געפייניגט געוואָרען!

א קריסט, מיינער א גוטער פריינד, מיט וועלכען איך האב צוזאמען אייניגע יאהר געלערענט און וועלכער איז אויך אנוועזענד געווען ביי דער דרשה, האט מיר דאן געזאגט אז מענשען וואס בע־זיצען נור א פונק פון מענשליכקייט און וויסען, קענען גלייך בעמערקען דאס שלעכטע, דאס פערדארבענהייט וואס ליגט בעהאלטען אונטער דעם הייליגען לבוש, אין אז נור טיעריש בליטדורשטיגקייט ערעדט ארויס פון איהם.

אבער דא?

דא, אין דער פרייער אמעריקא, איז איליאדאר (אדער סערגיי מיכייליאוויטש טרופאנאף) א גאנץ פיינער גאסט: מ'פרעהט זיך מיט איהם טאקע ווי מיט א לאנדסמאן, וואס מען האט זיך מיט איהם שוין א סך יאהרען ניט געזעהען, און יעדער איינער ריישט איהם צו זיך, שמירט זיך אין זיין יחוס... יעדער איי נער געפינט אנדערע מעלות אין איהם: גרויסקייט, ערהאבענהייט, הומאניטיזם און מ'האפט אז מיט זיינע סודות און

רמזים און אפשר אויך "נימטריאות" וועט ער ברייגגען דער "בעגעשהייט, פאר אידען ספעציעל, אזא שטארקע ליכט, וועל כע וועט מוזען ארייגדרייגגען איבעראל, אפילו דארט, וואו מ'האט גאר פון קיין ליכטגיקייט ניט גע'חלום'ט... מיט אין וואָרט: אונזער איליאדאר וועט ערשט יעצא עפענען די גאנצע וועלט די אויגען, און פאר אינז אידען וועט זיין: "ליהודים היתה אורה וכו'!"

איך בעדויער דיר, פרייע ליכטיגע אמעריקא! איך בעדויער דיר שטארק, זעהר, זעהר שטארק: אזא ריעזיגען פריי הייטס קעמפער ווי מאקסים גארקי, האט זו פערפאלגט אויף יעדען טריט און שריט דו האסט ניט געקענט דולדען זייגע גרוי סע טהאטען, דו האסט גלייך ערפאהרען, אז אר איז א שרעקליכער פערבעכער: ער לעבט מיט א פחוי אונגעזעצליך, אהן הופה וקדושין, אזא מעכטיגער און ליכ טיגער גייסט האט ניט געטארט ארייגג אטהעמען אין זיך דיין פרייע לופט און פאר אזא גיידערטרעכטיגע בריאה, ווי אלי איר, פאר אזא עקעלהאפטען לומפ, פאר אזא בלוטדור'שטיגען פינסטערלינג, האסט געעפענט דיינע מילדע ארעמס, גע בענדיג איהם א פאלקאמע מענליכקייט צו לעבען ביי דיר אין צו גענייסן פון דיין ליכטיגקייט און פרייהייט.

איך בעדויער!!!!

עדדיע'ס
מעטשעס

זענען אמת, אביסעל געהעכערט אין פרייז, צוליעב דעם וואס פאטאש, גליו און אנדערע רויהע שטאָפען זע־נען פיעל טייערער געוואָרען, אבער זיי זענען דערפאר געכליבען די זעל־בע גוטע קוואליטעט וועלכעס האט זיי געמאכט בעריהמט פאר די לעצ־טע צוויי־דריטעל יאהר־הונדערט.

פעדדלעאנגס א מאהל
עדיעס מעטשעס

THE E. B. EDDY
CO., LIMITED
HULL - CANADA.

ריינע, שעהנע פיד כלים
מיינט ריינע אפעטיטנע
שפייז—נוצט אלד דאטש

Old Dutch

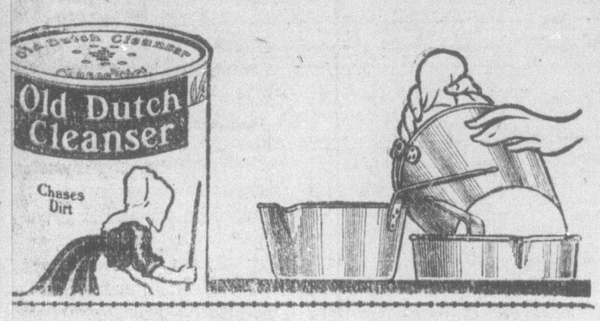

וואס הערט זיך איז האמילטאן

פון אונזער האמילטאנער קארעספאנדענט
יונה ל. שעכטער.

עס פלעגען זיין צייטען אין האמילטאן, וועגען עס פלעגט קומען דער ווינטער אין געוועזען פאר מעיאר. 2 טרויקעניע (ט פערענס) און איינער א נאסער. די ערע 2 זיינען לייטע מיט לאנג יעהרינער פאהרונג און שטארטישע אנגעלעגענ־הייט. ביידע זיינען געוועזען יאהרען ל אלדערמען און קאנטראלערעס. דער ר כער איז א קאסטאס שניידער, וועניג קאנט אין שטארט א הויז צו זיינע דאס פערס. קיינמאל פריהער ניט געוועזן סיטי קאנסול. און געוואוגען האט לעצטער א דאנק דעם איינפלוס פון האטעל קיפערס אסאסיאיישאן וואס ה געשוואָרען צו נעהמען נקמה פון הערר אדמיניסטרייישאן פאר פערבאטען דע פערקייף פון אלקהאלישע געטרענקע. די האטעל קיפערס האבען נאך יעצט א א גרויסען איינפלוס צווישען די ה טערס און האבען געציינט א וואונ־דאס זייער קאנדידאט ניט האבענריג איינצוגיזען א הויכע — וואס הערט אויס אין דער מדינה? — איז דער מיל־טאן אין דער מדינה? — איז דער מיל־טאן אין דער מדינה? — איז דער מיל־טאן